צט: חלק פרק אחד עשר סנהדרין

זמר בכל יום. היה מקדר למודך אע"פ שקדור כפיך כזמר והוא יגרוס לך שתהא לעולם הגא בשמחה וכשיריס: **נפש עמל עמלה לו.** מפני שעמל בתורה תורה עומלת לו: **כי אכף עליו פיהו.** מפני שהוא מעיס דברים כפיו תמיד כאוכף שעל החמור. ליעשו אחריעא זמר כלומר שעוסק בשירים וזמירות תדיר תדיר נעשה זמר כך החוזר על התורה נעשה לו קדורה בפיו: **תורה עומלת לו.** שמחזרת עליו ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וקדרים[a] וכל כך למה מפני שאכף פיהו על דברי תורה: **דרופתקי.** טרמנין כלומר כל הגופין לעמל נגרלו: **עוביה לדזכי.** אגריו למי שזכה והיה עמלו וטורחו בתורה. לשון אחר דרפתקי כיס אדון שמשימין בו מעות כל הגופין נרתקין הם לקבל ולהכניס דברים אגריו למי שזכה ונעשה נרתק לתורה: **לומד תורה לפרקים.** ואינו לומד תדיר תדיר כמי שאין לו אשה וזובל פעמים זו פעמים זו: **שנאמר כי נעים כי תשמרם.** אימתי תשמרם בגנגך [בזמן] שיכונו יחדיו על שפתיך: **לא היה לו למשה לכתוב אלא ואחות לוטן תמנע.** בתמיה. דבר שאינו צריך הוא וכן היה מלגלג ואומר שכתבו משה שלא לצורך ולקמיה מפרש דהיינו מגלה פנים בתורה: **וילך ראובן וגו'.** והיינו נמי שלא לצורך: **בחכלי השוא.** בחגם בלא שום הנאה היה מוטל: **מלכותא בלא פגם.** שר גדול אלא שאינו מעוטר וכיון דתמנע היתה אחות מלך ודאי בת מלך היא: **מוטב שאהיה שפחה לאומה זו.** לבני אברהם יצחק (ויעקב) שהן ירלאי שמים ולא אהיה גברת לאומה אחרת ולכך נעשית פילגש לאליפז בן עשו שהיה מזרע יצחק: **לרחקה.** מתחת כנפי השכינה שהיה להם לגיירה: **בימי קציר חטים.** לאחר שקצרו השדה שהכל רשאין ליכנס בתוך שדה חבריהן: **יברוחי.** כדמתרגמינן ולא איתפרש מאי היא: **סיגלי וסכיסקי [וסכסוך].** מינין אחרים סיגלי עיקרי עשבים והוא ממיני בשמים ואמהות של אותן עשבים קרי סגלי (וסכסך) [וסכיסקין] נמי מין בשמים: **מטווי.** תורה: **שלוש שלוש.** תרתי זימני אחד למעלה ואחד למטה: **פלטירין של מעלה ושל מטה.** כדכתיב לנטוע שמים וליסוד ארץ: **אשר עשו בחרן.** דמתרגמינן דשעבידו לאורייתא בחרן וקרי להו עשייה: **כאילו עשאו.** לאותו דבר מצוה: **והלא אהרן הכה.** דכתיב (שמות ז) ויאמר[b] אל אהרן קח מטך ונטה ידך: **מגלה פנים בתורה.** מעיז פנים כלפי עוסקי תורה. מגלה פנים משמעו לן דמתיר מאפיקורוס דאפיקורוס היינו דאית ביה אפקירותא בעלמא: **אלא למ"ד מבזה תלמידי חכמים עצמן אפיקורוס הוי.** כ"ש דמבזה חכרו כפני תלמידי חכמים ללו מגלה פנים הוא והשתא מאי איהו מגלה פנים בתורה: **מגשה בן חזקיה.** שהיה דורש בהגדות של דופי: **אילא דמתני לה אסיפא.** [c]דכריתא דקתני מכאן אמר רבי אלעזר וכו' המגלה פנים בתורה רב ור' מנינא וכו': **מאי אהני לן.** והם אין יודעין שעולם מתקיים עליהם: **מגלה פנים בתורה הוא.** שכופר במה שכתוב בתורה: **אם לא בריתי יומם ולילה וגו'.** שמהנין לעולם ומקיימין [אותן] והוא אומר דלא מהני מידי: **מהכא נמי שמעינן.** שהגלדיקים מהנין לאחרים:

לא

זמר בכל יום זמר בכל יום אמר רב יצחק בר אבודימי מאי קרא שנאמר [1]נפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו הוא עמל במקום זה ותורתו עומלת לו במקום אחר אמר רבי אלעזר [2]כל אדם לעמל נברא שנאמר [2]כי אדם לעמל יולד איני יודע אם לעמל פה נברא אם לעמל מלאכה נברא כשהוא אומר כי אכף עליו פיהו הוי אומר לעמל פה נברא ועדיין איני יודע אם לעמל תורה אם לעמל שיחה כשהוא אומר [3]לא ימוש ספר התורה הזה מפיך הוי אומר לעמל תורה נברא והיינו דאמר רבא כולהו גופי דרופתקי גינהו טובי לדזכי דהוי דרופתקי דאורייתא [4]ונואף אשה חסר לב אמר ריש לקיש זה הלומד תורה לפרקים שנאמר [5]כי נעים כי תשמרם בבטנך יכונו יחדיו על שפתיך ת"ר [6]והנפש אשר תעשה ביד רמה זה מנשה בן חזקיה שהיה יושב ודורש בהגדות של דופי אמר וכי לא היה לו למשה לכתוב אלא [7]ואחות לוטן תמנע [8]ותמנע היתה פלגש לאליפז [9]וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה יצאה ב"ק ואמרה לו [10]תשב באחיך תדבר בבן אמך תתן דופי אלה עשית והחרשתי דמית היות אהיה כמוך אוכיחך ואערכה לעיניך ועליו מפורש בקבלה [11]הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה מאי כעבות העגלה [12]א"ר אסי יצר הרע בתחלה דומה לחוט של [13]כוביא ולבסוף דומה לעבות העגלה דאתן עלה מיהת אחות לוטן תמנע מאי היא תמנע בת מלכים הואי דכתיב [12]אלוף לוטן [13]אלוף תמנע וכל אלוף [14]מלכותא בלא תאגא היא בעיא לאיגיורי באתה אצל אברהם יצחק ויעקב ולא קבלוה הלכה והיתה פילגש לאליפז בן עשו אמרה מוטב תהא שפחה לאומה זו ולא תהא גבירה לאומה אחרת נפק מינה עמלק דצערינהו לישראל מאי טעמא דלא איבעי להו לרחקה וילך ראובן בימי קציר חטים אמר רבא בר' צחק אמר רב מכאן לצדיקים [15]שאין פושטין ידיהן בגזל וימצא דודאים בשדה מאי דודאים אמר רב יברוחי לוי אמר סיגלי ר' יונתן אמר (סיבסוך) [סכיסקי]: א"ר אלכסנדרי כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה שנאמר [14]או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי: רב אמר כאילו בנה פלטרין של מעלה ושל מטה שנאמר [15]ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך לנטוע שמים וליסד ארץ (אמר ריש לקיש) [רבי יוחנן אמר] אף מגין על כל העולם כולו שנאמר ובצל ידי כסיתיך ולוי אמר אף מקרב את הגאולה שנאמר ולאמר לציון עמי אתה אמר ריש לקיש [א] [16]כל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו שנאמר [16]ואת הנפש אשר עשו בחרן ר' [ב] [17](אליעזר) אומר כאילו עשאן לדברי תורה שנאמר [17]ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם רבא אמר [ג] כאילו עשאו לעצמו שנאמר ועשיתם אותם אל תקרי אותם אלא אתם אמר רבי אבהו [ד] כל המעשה את חבירו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב (ה) כאילו עשאה שנאמר [18]ומטך אשר הכית בו את היאר וכי משה הכהו והלא אהרן הכהו אלא לומר לך כל המעשה את חבירו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה: אפיקורוס: רב ור' חנינא אמרי תרוייהו זה [8]המבזה ת"ח רבי יוחנן ור' יהושע בן לוי אמרי זה המבזה חבירו בפני ת"ח בשלמא למ"ד המבזה חבירו בפני ת"ח אפיקורוס הוי מבזה תלמיד חכם עצמו מגלה פנים בתורה שלא כהלכה הוי אלא למ"ד מבזה תלמיד חכם עצמו אפיקורוס הוי מגלה פנים בתורה כגון מאי [9]כגון מנשה בן חזקיה ואיכא דמתני לה אסיפא מגלה פנים בתורה רב ור' חנינא אמרי זה המבזה ת"ח רבי יוחנן וריב"ל אמרי זה המבזה את חבירו בפני תלמיד חכם בשלמא למ"ד המבזה תלמיד חכם עצמו מגלה פנים בתורה הוי מבזה חבירו בפני ת"ח אפיקורוס הוי אלא למ"ד מבזה חבירו בפני תלמיד חכם מגלה פנים בתורה הוי אפיקורוס כגון מאן אמר רב יוסף כגון הני דאמרי מאי אהנו לן רבנן לדידהו קרו לדידהו תנו אמר ליה אביי האי מגלה פנים בתורה נמי הוא דכתיב [19]אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי אמר רב נחמן בר יצחק מהכא נמי שמע מינה שנאמר [20]ונשאתי לכל המקום בעבורם אלא כגון דיתיב קמיה רביה ונפלה ליה שמעתא בדוכתא אחריתי ואמר הכי אמרינן התם ולא אמר הכי אמר מר רבא אמר כגון הני דבי בנימין אסיא דאמרי מאי אהני לן רבנן מעולם לא

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ג מהלכות תשובה הלכה יד ע"ר כג"מ ופ"ו מהל' ת"ת הל' יא טוש"ע י"ד סי' רמג סעי' ו):
יח ב מיי' פ"ג מהל' תשובה הלכה יא:

תורה אור השלם

1. נפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו:
משלי טז כו
2. כי אדם לעמל יולד ובני רשף יגביהו עוף:
איוב ה ז
3. לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל:
יהושע א ח
4. נואף אשה חסר לב משחית נפשו הוא יעשנה: משלי ו לב
5. כי נעים כי תשמרם בבטנך יכנו יחדו על שפתיך: משלי כב יח
6. והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר את יי הוא מגדף ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמה:
במדבר טו ל
7. ויהיו בני לוטן חרי והימם ואחות לוטן תמנע: בראשית לו כב
8. ותמנע היתה פילגש לאליפז בן עשו ותלד לאליפז את עמלק אלה בני עדה אשת עשו:
בראשית לו יב
9. וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה ויבא אתם אל לאה אמו ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך:
בראשית ל יד
10. תשב באחיך תדבר בבן אמך תתן דפי:
תהלים נ כ
11. הוי משכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה:
ישעיהו ה יח
12. אלה אלופי החרי אלוף לוטן אלוף שובל אלוף צבעון אלוף ענה:
בראשית לו כט
13. ואלה שמות אלופי עשו למשפחתם שמותם אלוף תמנע אלוף עלוה אלוף יתת:
בראשית לו מ
14. או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי: ישעיהו כז ה
15. ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אתה:
ישעיהו נא טז
16. ויקח אברם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת הנפש אשר עשו בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען:
בראשית יב ה
17. ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם למען תשכילו את כל אשר תעשון:
דברים כט ח
18. ויאמר יי אל משה עבר לפני העם וקח אתך מזקני ישראל ומטך אשר הכית בו את היאר קח בידך והלכת:
שמות יז ה
19. כה אמר יי אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי: ירמיהו לג כה
20. ויאמר יי אם אמצא בסדם חמשים צדיקים בתוך העיר ונשאתי לכל המקום בעבורם: בראשית יח כו

מסורת הש"ס

a) [כל המאמר הזה יפה נדרש בשניהם סוף דף שע"ה: ע"ש פי' נאה ומתוקן]. b) [סוכה נב.]. c) [וכתוכה איתא כוליה וכעברון נר' כוליה וכפוכה פירש"י כוליה עבשים]. d) [נקמן קה.]. e) [סוטה יב. תולין לא.]. f) [נעיל יט: ע"ש]. g) [נ"ל אלעזר]. h) כע"י: ומתריה. ע) [נ"ל אמיר]. i) [והייט מבנה דאמרת לעיל עמוד אן].

הגהות הב"ח

(א) גמ' כאילו עשאו מגאמר ומטך יכו' כאילו עשאו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אמר ריש לקיש. נדרשם עליו אות נ: [ב] שם רבי אלעזר נדרשם עליו אות ת: [ג] שם רבא אמר נדרשם עליו אות כ: [ד] שם ת"ר אבהו. נדרשם עליו אות ד:

מוסף רש"י

מושכי העון בחבלי השוא. כתחלה היו מכיון אותו עליהם ע"י חבלים שאינן של כלום (סוכה נב.). וכעבות העגלה. חבל עגה שקושרין בו את הסרה (מתרגם שם). לחוט של כוביא. עכבים שקורין אירגיי"ל (שם. לגירסת בוביא). ולבסוף. משלדם נמשך אחריו מעט מתגבר והולך בו (שם). בימי קציר חטים. שעת הקציר היה ולא פשט ידי בגזל להניח חטים לו שעורים אלא דבר הפקר שאין אדם מקפיד בו (בראשית ל יד).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com